

Zdálo by se, že v současné době, kdy experti umí identifikovat osoby podle molekulárně genetické analýzy, ke které jim stačí byt' jediná buňka, ostatní identifikační metody budou odsunovány do pozadí. Na následujícím případě z praxe chci doložit, že právě znaleckým posudkem klinického stomatologa byla jednoznačně identifikována mrtvola neznámého muže.

Dne 8.6.2005 byl na OŘ PČR Klatovy oznámen nález rozřezaného lidského těla, které bylo zabaleno v igelitových pytlích. Jednalo se o neznámou osobu mužského pohlaví. Vyšetřováno na SKPV OOK Správy Západočeského kraje Plzeň pod čj. PZC-201/TČ-OK-2005.⁸³ Ohledáním částí těla a prohlídkou oblečení zemřelého, byl nalezen ústřížek složenky na jméno V.N. Ve spolupráci s policisty na úseku pátrání po osobách SKPV OOK Klatovy bylo zjištěno, že od 28.5.2005 pohřešuje A.K. svého druha V.N., který údajně odešel z domova po vzájemné hádce a od stejného data nechodí do zaměstnání. Následující den po nález mrtvoly byla provedena soudní pitva, kterou mimo jiné bylo zjištěno, že zemřelý má značný počet stomatologických zákroků. Na pitevně byla provedena fotodokumentace chrupu.

Dle § 105 odst. 1 trestního řádu byl příbrán soudní znalec z oboru stomatologie Prof. Kilián – Stomatologická klinika fakultní nemocnice Plzeň. K žádosti o posudek byla přiložena zdravotní zubní dokumentace právě pohřešovaného V.N. Znaleckým posudkem byla mrtvola neznámé totožnosti jednoznačně identifikována jako pohřešovaný V.N. Ve znaleckém posudku bylo uvedeno, že zemřelý měl provedeno 109 lékařských stomatologických zákroků.

Z á v ě r

Problematika identifikace mrtvol a kosterních nálezů nezjištěné totožnosti, je oblast policejní činnosti, která byla do konce 80. a počátkem 90. let 20. století relativně podceňována. Tato skutečnost vyplývá zejména z faktu,

⁸³ Trestní spis Správy Západočeského kraje čj. PZC-201/TČ-OK-2005

že v této oblasti se pohybovala objasněnost – ztotožnění v průměru mezi 95 – 98 %. Tuto situaci ovlivňovala zejména skutečnost, že počet nálezů mrtvol neznámé totožnosti byl ve srovnání s vývojem po roce 1990 poměrně malý. Od roku 1970 do konce 1989 se pohyboval průměrný počet nálezů mrtvol neznámé totožnosti v celé tehdejší ČSSR za rok kolem čísla 50. Ze statistik vyplývá, že za toto období těchto 20ti let, nebylo identifikováno celkem 66 mrtvol nezjištěné totožnosti, z toho v 50ti případech se jednalo o mrtvoly nalezené na slovenském území.

Od roku 1990 na území tehdejší ČSFR a od 1.1.1993 ČR začal, jak uvádějí statistiky, poměrně prudce stoupat počet nalezených mrtvol a s tím se počal zvyšovat i počet neztotožněných mrtvol a kosterních nálezů. Za posledních 10 let se situace na úseku pátrání po totožnosti neznámých mrtvol prakticky nemění. Počet nálezů neznámých mrtvol se pohybuje kolem 200ti případů ročně, rovněž počet ztotožněných nálezů se pohybuje kolem 84 %. Pro představu uvádím následující tabulku, která znázorňuje počet nalezených mrtvol a jejich ztotožnění v daném roce za posledních 10 let.

Rok	Počet nálezů	Počet identifikovaných	Objasněno v %
1998	202	170	84 %
1999	196	160	82 %
2000	198	160	81 %
2001	201	167	83 %
2002	195	163	84 %
2003	198	162	82 %
2004	204	173	85 %
2005	197	169	86 %
2006	208	174	84 %
2007	203	173	85 %

Po roce 1989 se podstatně změnily okolnosti nálezů mrtvol nezjištěné totožnosti a důvody úmrtí. Mám tím na mysli, že v předcházejícím období byly ve většině případů nalézány mrtvoly krátce po smrti s možností přímé

identifikace. Nejčastější příčinou smrti bylo náhlé úmrtí z důvodů zdravotního stavu, úrazu, v menší míře sebevražda, ojedinělými výjimkami byly nálezy obětí násilných tr. činů. V současné době je nalézáno za rok v průměru 22 – 28 mrtvol nezjištěné totožnosti a kosterních nálezů obětí násilných trestných činů, přičemž z identifikovaných obětí je více jak 50 % cizích státních příslušníků. Oběti jsou ve většině případů nalézány ve velkém časovém odstupu od doby úmrtí, a to několik měsíců i let. Výjimkou nejsou ani případy, kdy pachatel ve snaze znemožnit identifikaci oběti, tuto zohaví, rozčtvrtí, nebo spálí. Rovněž je časté, že v případech, kdy osoba spáchá sebevraždu na odlehlých místech, nebo způsobem, kdy dochází k devastaci těla, jako jsou zejména případy přejetí vlakem, které bývají v poslední době dosti časté, není možná identifikace jinak, než za využití kriminalistických expertiz, které v posledních letech zaznamenaly v mnoha ohledech značný pokrok.

Největší počet mrtvol neznámé totožnosti je nalézáno v souvislosti s náhlým úmrtím a sebevraždami, kde je poměrně vysoká objasněnost v případech, kdy se jedná o občana ČR.

Nelehké je jistě zjišťování totožnosti u neznámých mrtvol z řad osob bez přístřeší (bezdomovci).

Nejvíce neobjasněných případů se logicky týká nálezů neznámých mrtvol cizinců, zejména z řad osob, které se zdržují na území ČR nelegálně, pracují zde bez příslušného povolení, nebo se jedná o osoby „živící se“ mezinárodním organizovaným zločinem. V těchto případech příslušníci komunity, ve kterých se tyto cizinci zdržují, neoznamují z pochopitelných důvodů jejich pohřešování.

S rozvojem dopravy, ale hlavně také se změnou politické situace v našem státě, které se mimo jiné dotkla i otevření hranic a možnost volného pohybu osob přes státní hranice, došlo ke zvyšování migrace obyvatelstva nejen v rámci Evropy, ale celého světa. Tato situace má vliv i na problematiku spojenou s identifikací mrtvol nezjištěné totožnosti, a to nejen v ČR. V této souvislosti se

v poslední době intenzivně rozvíjí spolupráce policejních orgánů všech států sdružených v Interpolu.

Jak jsem již výše uvedla, se změnou politické situace v ČR, podle mého došlo i ke změně chování a morálních hodnot společnosti, mám tím na mysli, že mnohdy vůbec nejbližší příbuzní tzv. „nevědí o sobě“, a to i rodiče o svých dětech a naopak. Příbuzní nikomu nechybí, nestarají se o sebe a tudíž ani neoznamují jejich pohřešování. Není tedy výjimkou, kdy mrtvola neznámé totožnosti zůstává neobjasněna z důvodů, že sice kriminalisté vědí, že se jedná o osobu pravděpodobně bezúhonnou, neboť provedenými expertizami a lustracemi v národních databázích není zjištěna totožnost. Kriminalisté ani nemohou natypovat osobu v centrální evidenci hledaných a pohřešovaných osob, neboť jak jsem již shora uvedla, nikdo ji neoznámil jako pohřešovanou.

Ztotožňování kosterních ostatků je velice obtížné, kromě kostry nejsou v mnoha případech k dispozici téměř žádné identifikační znaky a pokud je osoba vytypována, není v mnoha případech možno zajistit srovnávací genetický vzorek, neboť rodiče, sourozenci nebo děti již nežijí.

Myslím si, že by pracovníci kriminální služby PČR zařazení na problematice pátrání po osobách, v případě oznámení pohřešování osoby - ne automaticky každé – ale zejména pokud se jedná o předpoklad, že se stala obětí trestného činu a nebo zemřela jinou smrtí a tělo nebylo dosud nalezeno, měli zajišťovat biologický materiál od nejbližší příbuzné osoby, nebo zajišťovat osobní věci pohřešované osoby (spodní prádlo, hřebeny, pomůcky na ústní hygienu atd.). Biologický materiál by měl být následně zaslán s dožádáním o genetickou expertizu na Kriminologický ústav Praha, případně na OKTE Správ PČR příslušných krajů, kde jsou již zřízeny laboratoře na zkoumání DNA. Smyslem tohoto odborného vyjádření ve smyslu § 105 odst. 1 tr. řádu by bylo získání genetického profilu DNA z osobních věcí pohřešované osoby a následné zařazení tohoto profilu DNA do celonárodní databáze DNA pohřešovaných a hledaných osob.

V současnosti a myslím si že i v nejbližší době je a bude metoda DNA analýzy upřednostňována nad ostatními metodami umožňující individuální identifikaci osob, pro svou přesnost, pro svou kratší časovou náročnost a s rozvojem vědy stále menší finanční nákladnost.